

מסורת הש"ס

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

עין משפט
נר מצוה

א ונמי פ"י מ"ח נכנסת
ה"ג ט"ז פ"י מ"ח נכנסת
ר"ב פ"י מ"ח נכנסת
א ב מ"י פ"י מ"ח נכנסת
ה"ג ט"ז פ"י מ"ח נכנסת
ע"ה ט"ז פ"י מ"ח נכנסת
פ"ד ט"ז פ"י מ"ח נכנסת

רבינו חננאל

וכן שהזכיר אם לא עבר
העצום חזיר, דש"מ עד
העצום מירושלים הוא
חשוב, הוצרך לבדו מהאי
קרא, והיה ביום ההוא
יהיה על מצלות הסוס קדש
לה, ואמר ר' יהושע בן
לוי עתיד הקב"ה להרסין
על ירושלים עד שעה
שהסוס רץ ומציל, פירוש
חצי היום שהיה של סוס
החזיר, מפני זה פתח והיה
ביום ההוא לא היה אור
יקרות וקפאון, פ"י ר'
אלעזר אור שהוא יקר
בעולם הזה, כלומר
כדרכים כי יר'
מצוה וחזרה אור, וכאז
דבר ה' היה יקר בימים
ההם, קפיו אור מצוי
לעולם הבא, וכל דבר מצוי
כיד הרבים כדרכים היה
אחרי כן אשפוך את רוחי
על כל בשר ונבא וגר
בול הוא, ויש לקיים דרשו
במלמד נגעים ונחלות
שהוא יקר עשוי כו', ור'
יוחנן אמר אלו בני אדם
שנראין בעולם הזה יקרים
ונבדלים, קפיו הם
לעולם הבא, כי לא ידעו
בריה ד' יהושע בן לוי
חלש באילו פירוש נשמת,
איחפא אמר ליה אבוי סאי
חזית, אמר ליה עולם הפוך
ראיתו עליונים למטה,
כלומר היקרים החשובים
בעולם הזה, כדרכים
איקור אנשי ספר אדם
מכתם אופיר, ראיתו אותם
תחתונים במדרגה
והיורדים, והיורדים
בעולם הזה ראיתו עליונים
למטה, אמר ליה
בני עולם כבוד ראיתו,
כלומר האפת שם הוא, מי
שהוא לשם עליון הוא
העיקר, אמר ליה אנא
מקומי, אמר ליה אנא
חשובותי, אמר ליה אנא
שמי, ושמעתי אשתי מי שבא
לכאן ותלמודו בידו, יש מי
שאומר שגורס תלמודו על
פה, כי הלך ונרסעו עמו,
יש מי שמפרש מי שבא
בכאן ומעשיו מידים
ותלמודו שקיים כל מה
שלמד, נמצא כאלו הביא
ארוחתו עמו, והרובי
מלכות אין בן ביה ולשון
יכלה במחיצתו, ואסיקא
לא ר"ע וחבריו החלו
מעלת גדולה וזלתי מות
הרצנים, אלא שני אחים
שהיו בלוד בשעה
שנמצאת בת קיסר הרונה,
ובקשו להרוג כל (הורדי)
היהודים בשבילות, ואמר
שני האחים (נ"א) שמעיה
ואחיו, אנו הרונה כדי
להציל כל ישראל, ונהרגו
זה וזה, (נ"א) ושלמו
בנפשות ונהרגו הם...

מקום שנהגו. אור"י בשם ריב"א דמפרש בירושלמי מאי שנא
ערבי פסחים משאר י"ט משום דזמן הפסח מחלות ואליך
ואף יחיד קלמור הכס נשאר ימות השנה ביום שמציל קרבן אסור
במלאכה ופרך אס כן יחל כל היום אסור כמו יחיד שמציל
קרבן ומפרש הכס משום דלא
להקריב משמחת אכל פסח אינו
יכול להקריבו אלא אחר חלות
בנפיק לן מנין הערבים ופרך
אס כן קרבן ממיד שהוא לכל
ישראל וקרב כל יום יחל כל יום
אסור במלאכה ומשני שאני ממיד
שהמורה הולאה מן הכלל דכתיב
ואספת דגנך ואס כל ישראל יושבים
ונטלים מי יאסוף לכן דגן ומשמע
הכס דמלאכה אסורה אסורה ונראה
לדף בזמן הזה דליכא הקרבה
כיון שנאמר אז אסור לעולם:
העושה

ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי היכי
דאיתו אנן הכא הכי איתו התם ושמעתי שהיו אומרים יאשרי מי שבא
לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרובי מלכות אין אדם יכול
לעמוד במחיצתו (ומאן) יננהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרובי מלכות ותו
לא אלא הרובי לוד יביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה' מאי מצלות
הסוס א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להרסין על ירושלים עד שהסוס רץ
ומציל ר' אלעזר אמר כל מצילות שתולין לסוס בין עינו יהיה קדש לה'
ור' יוחנן אמר כל ביה שבחוין ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל יהיה
קדש לה' בשלמא למאן דאמר כל ביה שבחוין ישראל היינו דכתיב יהיה
הסירות בבית ה' מילתא אחריתי קאמר דמתעתי ישראל ומתנדבו ומייתי
בשלמא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות
אלא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני א"ר ירמיה *אין כאן עני וכנעני
בגלגל דאיקרי תגר דכתיב יורא שם יהודה בת איש כנעני מאי כנעני אילימא
כנעני ממש אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק בא יצחק והזהיר את יעקב
יהודה אילו ונסים אלא אמר רבי שמעון בן לקיש בת גברא תגרא דכתיב
כנעני בידו מאוני מרמה ואיבעית אימא מהכא *אשר סוחריה שרים כנעניה
נכבדי ארין: יהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו
אחד אמו האידנא לאו אחד הוא אמר רבי אחא בן חנינא לא כעולם
הזה העולם הבא העולם הזה *על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב
ועל בשורות רעות אומר ברוך דין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב
ושמו אחד מאי אחד אמו האידנא לאו שמו אחד הוא א"ר נחמן בר יצחק
לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה" ונקרא באל"ף
דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד *נקרא ביו"ד ה" ונכתב ביו"ד ה" *סבר
רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב *זה
שמי לעלם *יוה זכר לרוד רבא אמר הקב"ה לא בשאני נכתב אני נקרא
נכתב אני ביו"ד ה" ונקרא אני באל"ף דל"ת:

הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום
שנהגו שלא לעשות אין עושין ההולך ממקום שעושין למקום
שאין עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין *נותנין עליו חומרי
מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם

ואל

היחך יקרא אלא נשמו: לא נשאני נכספ. שני שמות לימדו שם הכמיצה ושם הקרייה:

הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו עד חלות. מ"י היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישמח ביעור חמץ ופסח ותקון מנה ללורך
הלינה דמלוא לערות מנעוד יום כדי להסב מהר כדאמר ר' בתרא (דף קט.) חוטפין מנה בלילי פסחים בשביל מיעוקת שלא ישט:

ואל

ועליהם מפורש בישעיה כי עילך הרגנו כל היום גורן וקייא לן כי הויג לוד הם שמעיה ואחיו שנהרגו בייב באר
במפורש בפרק סדר תענית כידר כו'. ויהי ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ויהי ה' אחד,
שאין שם בשורה רעה, שצריך לומר כיון דין האמת, אלא הטוב בכל, שהכל טוב שאין שם רע. ושמו אחד כיון בר יצחק
ראב"ה בעולם הזה שמי נכתב בידו הא ונקרא באל"ף דל"ת, אבל בעולם הבא כולו אחד, כשאני נכתב כן אנו נקרא, ובה
סבר למדרשה בפירקא. אלגולות, א"ל ההוא רבא זה שמי לעלם חסר ר' מיכס, כלומר עלמיה, (וזה) וזכר בשאני נקרא עשוי
באל"ף דל"ת, ובעולם הבא בשמי שנאמר זה שמי לעולם. הדרין עלך ואלו עוברין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין כו'. ומתמיהין מאי איירא ערבי פסחים אפילו כל ערבוב גמי,
לחצי כל ישראל, ונהרגו
זה וזה, (נ"א) ושלמו
בנפשות ונהרגו הם...

כאסורו של חמץ. ובשר קודש גמי משנפסל ביולא אסור באכילה:
יקרות וקפאון. אידי דאחרי בירושלים ביולא שערית דקמני וכן
מי שלא מירושלים כו' פתח נהא פרשמה דנעין למימר קמן
שעמד הקב"ה להוסף על ירושלים: **אור שיקר בעולם הזה**. כשמה

מאירה בגבורתה ואורה גדול אומה
אור שבוז ויקר שלה יהא קפוי וקל
לעולם הבא. כל דבר קל קרי קפוי
קלן משונים ראיתי קלים: **ואנן**.
פרח פחולא (מלכס ג ו): **בני אדם**
שיקרים. עשירים ומשונים ואין
טובים למקום: **אינניגיד**. גוע ופרחה
רומי: **עליונים למטה**. אותם שהיו
כאן משונים ראיתי קלים: **ואנן**.
תלמידי חכמים היכי איתוין התם:
הרובי מלכות וכו' לא. לא היה נהן
מעלה אחרת שימשו עליה אלא ו'
בגדד: **הרובי לוד**. שני אחים היו
שמשו עמלן טעל שרל שחזו על
עמלן הריגת נה מלך שהיו מטיילין
אחיה על כל ישראל: **עד שש**
שפסוק רן ומלי. כשיעור מרומה
הסוס עד חצי היום. ולשון מלי שזלי
חמיו של שעות היום חמה נוטה
לגדין וכל האדם וכל הנכמה נוטה
לגדין כשמה נמורה כל האדם
למעבר אכל בחצי היום חמה עומדת
למלך הרקיע כדאס כל האדם וכל
הסוס חמיו נפ' ר' מכר וז"ל
מלחמי: **כל מילוט**. כלומר שחולין
לסוס לני ולקשקש לשון מלחמה
(ד"ה ג ו): **יהיה קודש לה'**.
שימדה ישראל דנחמיה למקדש:
כל ביום שיכונו ישראל. מן הנכרים
ביום אחד עד חלות יהו קודש לה'
שיכאס נדנה למקדש: **הסירות**
כמורקים. אף הסירות יהיו של
כסף ושל זהב שפחה שם ביה רנה
לקדש: **מאי והיה הסירות**
כמורקים. הא במלילות הסוס ליכא
קדש כולי האי: **דמיסעפרי ישראל**.
ימסערי שרל ובשורה אחרת היא:
כנעני. לא יהיו כנעני נזכרין
לעשות סחורה כנעני הקדש לפי
שיכא שם עושר גדול מן הכיזה: **כא**
אכרסה והסור אס ילחם. שהשניע
לחלוצו לא תקח אשה לפני מנחת
הכנעני (בראשית כד): **וילחם אס יעקב**.
לא תקח אשה מנחת כנען (שם כח):
כולו הטוב והמטיב. שאין שם
בשורה רעה: **למדרשה בפירקא**.
קריה דיו"ד ה"י לדרבנא אומית
דרשיה וטעמיה התלויים בו: **לעלם**
כסבי. זה שמי לעלם חסר ויין
לשון העלמה: **כסבי זה שמי לעלם**.
העלמה וכתבי זה זכר דמשמע
קרייה וכל העלמה: **לשון אחר** כיון
דכתב זה שמי פשיטא דזה זכר

גליון הש"ס
גם' א"י אין כאן עניי פ"י
שם כן ע"ה ש"י ד"ה לא
יחל:

מוסף רש"י
מה איסורו בכיות.
שער אסור אפילו שיהא
סבי עליו כמות וקפאון
ה"ה עליונים למטה.
אותם שם עליונים כאן
מתקם שערן, ראיתי
שם שם למטה ונ"ב
והתחזקת למעלה.
ראיתי עניים שם כנעני
שפסוק, דאן ראיתי
פסחים (שם). וכן ראיתי
התם. נעלי מרה יחל
לחמך. יחל יפ תשימתי
(שם). כי רובי ראיתי
אין הכי. משום והנכרים
שם. משום הרובי
מלכות וכו' לא. כלומר
כן מלחמה למעלה הוא דהו

כסו שנהרגו עד קדש הסוס וכו' לא היה נהן מעלה אחרת שימשו עליה אלא ו' בגדד: הרובי לוד. שני אחים היו שמשו עמלן טעל שרל שחזו על עמלן הריגת נה מלך שהיו מטיילין אחיה על כל ישראל: עד שש שפסוק רן ומלי. כשיעור מרומה הסוס עד חצי היום. ולשון מלי שזלי חמיו של שעות היום חמה נוטה לגדין וכל האדם וכל הנכמה נוטה לגדין כשמה נמורה כל האדם למעבר אכל בחצי היום חמה עומדת למלך הרקיע כדאס כל האדם וכל הסוס חמיו נפ' ר' מכר וז"ל מלחמי: כל מילוט. כלומר שחולין לסוס לני ולקשקש לשון מלחמה (ד"ה ג ו): יהיה קודש לה'. שימדה ישראל דנחמיה למקדש: כל ביום שיכונו ישראל. מן הנכרים ביום אחד עד חלות יהו קודש לה' שיכאס נדנה למקדש: הסירות כמורקים. אף הסירות יהיו של כסף ושל זהב שפחה שם ביה רנה לקדש: מאי והיה הסירות כמורקים. הא במלילות הסוס ליכא קדש כולי האי: דמיסעפרי ישראל. ימסערי שרל ובשורה אחרת היא: כנעני. לא יהיו כנעני נזכרין לעשות סחורה כנעני הקדש לפי שיכא שם עושר גדול מן הכיזה: כא אכרסה והסור אס ילחם. שהשניע לחלוצו לא תקח אשה לפני מנחת הכנעני (בראשית כד): וילחם אס יעקב. לא תקח אשה מנחת כנען (שם כח): כולו הטוב והמטיב. שאין שם בשורה רעה: למדרשה בפירקא. קריה דיו"ד ה"י לדרבנא אומית דרשיה וטעמיה התלויים בו: לעלם כסבי. זה שמי לעלם חסר ויין לשון העלמה: כסבי זה שמי לעלם. העלמה וכתבי זה זכר דמשמע קרייה וכל העלמה: לשון אחר כיון דכתב זה שמי פשיטא דזה זכר

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין *נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם

היחך יקרא אלא נשמו: לא נשאני נכספ. שני שמות לימדו שם הכמיצה ושם הקרייה: הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין כו'. ומתמיהין מאי איירא ערבי פסחים אפילו כל ערבוב גמי, לחצי כל ישראל, ונהרגו זה וזה, (נ"א) ושלמו בנפשות ונהרגו הם...

ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי היכי דאיתו אנן הכא הכי איתו התם ושמעתי שהיו אומרים יאשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרובי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתו (ומאן) יננהו אילימא ר"ע וחבריו משום הרובי מלכות ותו לא אלא הרובי לוד יביום ההוא יהיה על מצלות הסוס קדש לה' מאי מצלות הסוס א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להרסין על ירושלים עד שהסוס רץ ומציל ר' אלעזר אמר כל מצילות שתולין לסוס בין עינו יהיה קדש לה' ור' יוחנן אמר כל ביה שבחוין ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל יהיה קדש לה' בשלמא למאן דאמר כל ביה שבחוין ישראל היינו דכתיב יהיה הסירות בבית ה' מילתא אחריתי קאמר דמתעתי ישראל ומתנדבו ומייתי בשלמא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות אלא למ"ד הנך תרתי מאי ולא יהיה כנעני א"ר ירמיה *אין כאן עני וכנעני בגלגל דאיקרי תגר דכתיב יורא שם יהודה בת איש כנעני מאי כנעני אילימא כנעני ממש אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק בא יצחק והזהיר את יעקב יהודה אילו ונסים אלא אמר רבי שמעון בן לקיש בת גברא תגרא דכתיב כנעני בידו מאוני מרמה ואיבעית אימא מהכא *אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארין: יהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמו האידנא לאו אחד הוא אמר רבי אחא בן חנינא לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה *על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דין האמת לעולם הבא כולו הטוב והמטיב ושמו אחד מאי אחד אמו האידנא לאו שמו אחד הוא א"ר נחמן בר יצחק לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה" ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד *נקרא ביו"ד ה" ונכתב ביו"ד ה" *סבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב *זה שמי לעלם *יוה זכר לרוד רבא אמר הקב"ה לא בשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה" ונקרא אני באל"ף דל"ת:

